



صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۰۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز



گفت‌وگوی صبا با فرزاد موتمن، کارگردان سینما:

فیلمسازی در ایران شبیه میدان جنگ است

این سرفصل‌ها پیشنهاد جشنواره بود، به من پیشنهاد ارائه این سرفصل‌ها را دادند و من قبول کردم.

سرفصل‌هایی که در کارگاه‌ها ارائه می‌شود برای فعالیت‌های حرفه‌ای که فیلمسازان جوان در آینده خواهند داشت لازم است؟

من فقط ۴-۵ فیلم از جشنواره نهال را دیده‌ام که جنبه فانتزی داشت و به بحث کارگاه‌های من مرتبط بود بنابراین نمی‌توانم در این باره اظهار نظر کنم ولی در این فیلم‌هایی که من دیدم خیلی سرزندگی وجود نداشت، فیلم‌ها به اندازه کافی بازیگوش نبودند، خیلی جدی، خشک و بعضاً غافلگیری نداشتند البته این خیلی طبیعی است چون فیلمسازهای نهال جوان هستند و تجربه فیلمسازی ندارند و یک فیلمساز زمانی برای ورود به سینمای حرفه‌ای آماده است که فیلم دارای سرزندگی باشد.

با توجه به تجربه‌تان در عرصه فیلمسازی به فیلمسازان جوان چه توصیه‌ای دارید؟

در سینما نمی‌شود به کسی نصیحت کرد چون سینما حرفه‌ای است که نمی‌توان گفت انجام توصیه‌هایی موجب موفقیت فرد می‌شود بلکه هر فردی راه خودش را پیدا کرده و مسیر خودش را طی می‌کند و تنها پیشنهادی که دارم این است که راه خودتان را در فیلمسازی پیدا کنید. ضمن اینکه در ایران یک مقدار شرایط تولید فیلم غیرطبیعی است، فقط مسئله ممیزی‌ها نیست بلکه مسائل وحشتناکی وجود دارد مثلاً سیاست‌هایی که سازمان سینمایی برنامه‌ریزی می‌کند و همین سیاست‌های سازمان سینمایی طی ۵ سال اخیر است که چنین بلایی سر سینما آورده است.

منظور شما فیلم‌های کم‌دی است؟

این فیلم‌ها کم‌دی نیستند و سینمای ما را تبدیل به بولینگ عبود کردند. از طرفی با مسئله لابی‌ها، عدم حمایت از همه فیلمسازها، حمایت وسیع از برخی از فیلمسازهای دیگر، تقسیم‌بندی فیلمسازها به خودی و غیر خودی و ایزو کردن فیلمسازها رویه‌رو هستیم، همه این موارد در سینمای ما وجود دارد و جوانی که می‌خواهد وارد عرصه فیلمسازی حرفه‌ای شود با انبوهی از این مسائل عجیب رویه‌روست که گویی میدان جنگ است و باید برای به ثمر رسیدن کارش بجنگد.

به نظرم بعد از مسائل سال ۱۴۰۱ حساسیت‌هایی به وجود آمد که موجب شد مواردی مطرح نشود ولی جوان‌ها این مسائل را مطرح می‌کنند و این طبیعی است؛ به نظرم در جشنواره نهال این محدودیت‌ها کمتر است، مسائل آزادتر بیان می‌شود و جامعه ایرانی بهتر به تصویر کشیده می‌شود.

سازوکار چنین جشنواره‌هایی تولید فیلم‌ها به‌زینه‌های پایین است تا علاقه‌مندان فرصت و تجربه فیلمسازی را پیدا کنند و تولید فیلم کوتاه نیز در گذشته به‌زینه‌های کمتری ساخته می‌شد چه شده تولید فیلم کوتاه نیز گران شده؟ آیا استفاده از بازیگران چهره و مطرح در فیلم‌های کوتاه موجب افزایش تولید چنین فیلم‌هایی شده یا علت‌های دیگری نیز دارد؟

یک بخشی از گران شدن تولید فیلم‌های کوتاه به دلیل استفاده از بازیگران و گروه فنی حرفه‌ای است در حالی که درست آن است که از گروه فنی جوان و تازه کار و بازیگران ناشناخته و تازه کار تئاتر استفاده شود و با این روش علاوه بر کاهش هزینه‌های فیلم کوتاه، فضای کلی فیلم نیز جوان‌تر خواهد شد. در برخی از فیلم‌های جشنواره نهال نیز شاهد حضور بازیگران حرفه‌ای در فیلم‌ها هستیم آیا بهتر نیست این جشنواره همان‌طور که فرصتی برای فیلمسازان جوان و دانشجویان، فرصتی برای بازیگران جوان و دانشجویان باشد و کمتر از بازیگران حرفه‌ای در فیلم‌های جشنواره نهال استفاده شود؟ استفاده از بازیگران حرفه‌ای برای کارگردانان جوان، مشکلاتی به همراه دارد چون کارگردان هنوز تجربه کافی کار با بازیگر را ندارد در نتیجه بازیگر حرفه‌ای با همه‌انرژی خود ظاهر نمی‌شود و فیلمساز نیز نمی‌تواند از بازیگر به‌طور کامل بازی گرفته و خیلی با بازیگر ارتباط بگیرد در حالی که استفاده از بازیگران جوان موجب برقراری دیالوگ بهتری میان آنها می‌شود و می‌تواند بازی بهتری از بازیگر بگیرد از طرفی موجب پیدا شدن بازیگران جوان نیز می‌شود خصوصاً اینکه ما در سینما حرفه‌ای بحران بازیگران داریم ظاهراً بازیگران حرفه‌ای زیاد هستند ولی وقتی برای یک فیلم یک بازیگر ۴۰ ساله نیاز است آن وقت این محدودیت و کمبودها نمایان می‌شود به‌طوری‌که هنوز یک بازیگر ۵۰ ساله نقش یک جوان ۲۵ ساله را بازی می‌کند.

این سرفصل‌هایی که در کارگاه‌ها ارائه می‌دهید پیشنهاد خودتان بوده یا سرفصل‌های مورد علاقه جشنواره بوده است؟

فرزاد موتمن کم فیلم نساخته اما شاید مهمترین فیلمش «شب‌های روشن» باشد؛ فیلمی بر اساس داستانی از داستایوفسکی که در زمان اکرانش حسابی درخشید و خیلی‌ها بارها به تماشای آن نشستند. موتمن از سال ۱۳۷۸ به‌طور حرفه‌ای کارش را با کارگردانی در سینما آغاز کرد و تاکنون حدود ۲۰ فیلم و سریال ساخته. موتمن علاوه بر فیلمسازی دستی هم بر آتش تدریس سینما دارد و شاگردان زیادی تربیت کرده است. به بهانه کارگاه بازخوانی جشنواره نهال با وی درباره این جشنواره و سینمای ایران به گفت‌وگو نشستیم.

فکر می‌کنید جشنواره نهال قابلیت تبدیل شدن به جشنواره‌ای همچون جشنواره «سان دنس» را دارد؟

طبعاً چنین قابلیتی وجود ندارد برای اینکه سینمای ما با سینمای آمریکا قابل قیاس نیست، ما هنوز حتی صنعت سینما نداریم و طبعاً جشنواره‌ای همچون نهال نمی‌تواند به جشنواره‌ای مثل «سان دنس» تبدیل شود اما با توجه به چند فیلمی که در جشنواره نهال دیدم از انتخاب‌های جشنواره فیلم کوتاه تهران خیلی بهتر بود، فیلم‌های پیشرو، تجربی‌تر و جوان‌تری بودند. در فیلم‌های جوانان باید روحیه جوانی در موضوع، معماری و ساختمان فیلم دیده شود در حالی که فیلم‌های جشنواره فیلم کوتاه تهران (گرچه جزو هیئت داور بودم) فاقد چنین ویژگی بود به عبارتی فیلم‌ها کهنه، پیر و بسیار از جامعه دور بودند به‌طوری‌که فضای غالب فیلم‌ها روستایی بود. برپایه این فیلم‌ها ما کشوری هستیم که جمعیت غالب در روستاها ساکن بوده، جاده‌ها مالرو و پیرمردها و پیرزن‌ها در این جاده‌ها هلاک می‌شوند، زن‌ها موقع زایمان می‌میرند و وقتی فردی بیمار می‌شود سراغ جن‌گیر می‌روند. سوال من این هست که آیا واقعاً ایران کنونی چنین است؟

این تصویری که در فیلم‌ها شاهد آن هستیم برای چه دورانی است؟ این تصویری بسیار دور، عقب مانده و اغزاتیک از ایران است که بیشتر به دوران شاه نزدیک‌تر است چون آن دوران ۶۰ درصد جمعیت ایران در روستاها زندگی می‌کردند ولی الان ایران یک جامعه شهری است و برای من خیلی عجیب بود که اغلب فیلم‌ها مایه روستایی داشتند. البته مطمئنم فیلم‌های پیشروتری هم وجود داشتند ولی در مرحله انتخاب حذف شدند؛

اکنون...

